

SHUMSK COMMUNITY:
36 parts of the whole

ШУМСЬКА ГРОМАДА: 36 ЧАСТИН ЦІЛОГО

ШУМСЬКА ГРОМАДА:

36 ЧАСТИН ЦІЛОГО

SHUMSK COMMUNITY: 36 PARTS OF THE WHOLE

Щиро радий познайомити Вас із Шумською об'єднаною територіальною громадою!

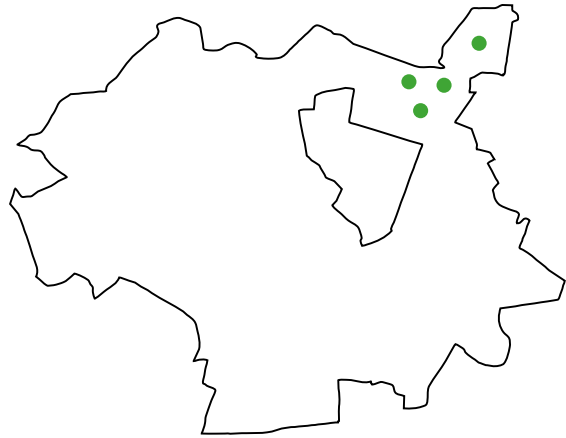
Наша громада утворилася утворилася 24 липня 2015 року та на сьогодні має у своєму складі місто Шумськ (центр громади) та 35 навколишніх сіл: Андрушівка, Антонівці, Башківці, Биківці, Бірки, Боложівка, Бриків, Велика Іловиця, Жолобки, Забара, Залісці, Залужжя, Коновиця, Кордишів, Круголець, Кутянка, Літовище, Мала Іловиця, Мирове, Новостав, Обич, Одерадівка, Онишківці, Переморівка, Потуторів, Рохманів, Руська Гута, Соснівка, Сошище, Стіжок, Сураж, Тилявка, Угорськ, Ходаки, Шумбар.

36 населених пунктів Шумської громади формують її унікальність та багатогранність. Тут кожна місцевість має власну особливу історію, свої красиві місця, видатних людей, якими пишаються тутешні жителі. А ще в Шумській громаді постійно вирує життя: тут працюють та відпочивають, творять та надихають, подорожують та фестивалюють. Кожне село Шумської громади наповнене своїм креативом та неповторним колоритом. Тут плекають традиції, розвивають таланти та шукають можливості. Шумська громада завжди наповнена цікавими подіями, творчими поривами та амбітними починаннями.

Тож, запрошую Вас у подорож нашою громадою через сторінки цього фотоальбому.

**Володимир ПЛЕТЮК,
Шумський міський голова**

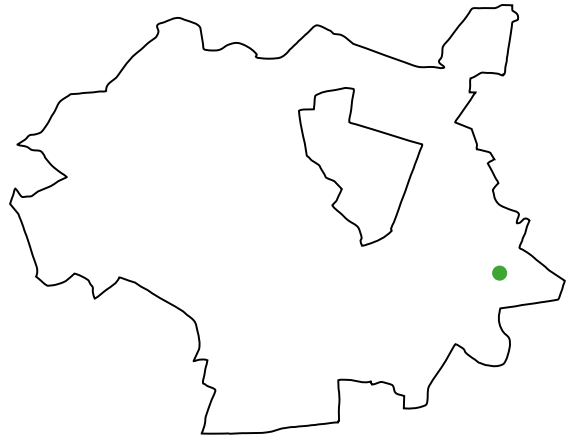

Андрушівка, Переморівка Руська Гута, Кутянка

Північно-східна частина Шумської об'єднаної територіальної громади ховає в собі чотири найбільш самодостатніх або якщо точніше сказати «самозарадних» села. Тут фантастична та щедра природа, що зачаровує у будь-яку пору року, а у весняно-осінній період саме сюди з усієї округи приїжджають люди, щоб зібрати лікарські трави, гриби та чорниці. Та чи не найбільшим надбанням цієї місцевості є її ініціативні та працьовиті жителі, які своїм прикладом та дружньою підтримкою один одного по-доброму спонукають і гостей задуматися над втіленням у життя їхніх планів та мрій.

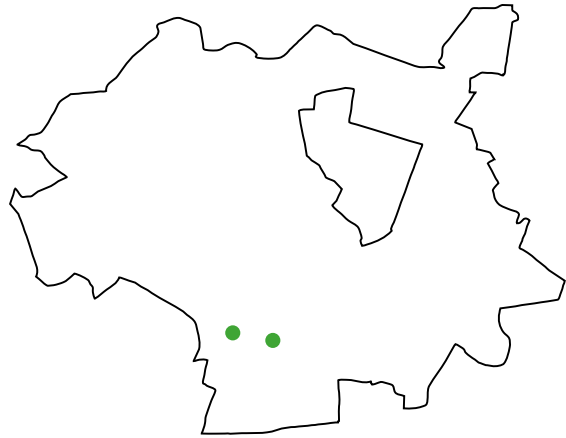
Боложівка

На сході Шумської громади знаходиться село Боложівка, з якого можна потрапити в «Рай», піднятися на «Івасину гору» чи пройтися Петриковим полем.

У 1921 році Боложівка переходить під владу Польщі, після чого біля села розташувався кордон і знаходилася польсько-радянська стражниця.

Старожили розповідають, що певний період село було власністю графа Чесновського. Як доказ цього факту, до наших днів у Боложівці зберігся його маєток у дещо перебудованому вигляді, при під'їзді на територію якого є англійський парк, посаджений на початку XIX століття та росте велична стародавня липа.

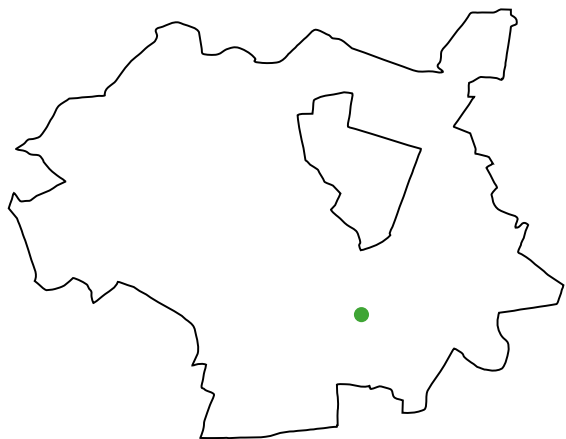
Бриків, Коновиця

Зі східної частини Шумської громади її центр межує з селом Бриків. Воно відоме з 1566 року під назвою Бриківці. На території села розміщена природно-заповідна зона «Бобрів Гай».

А ще тут є велике та могутнє дерево «Безсоромниця». Така назва виникла від того, що його стовбур та гілля без кори. Насправді це ботанічна пам'ятка природи місцевого значення й офіційна її назва «Платан лондонський». Це дерево є єдиним на території Тернопільської області.

Дуже плавно село Бриків переходить в село Коновиця – невеликий населений пункт із привітними людьми та красивими околицями.

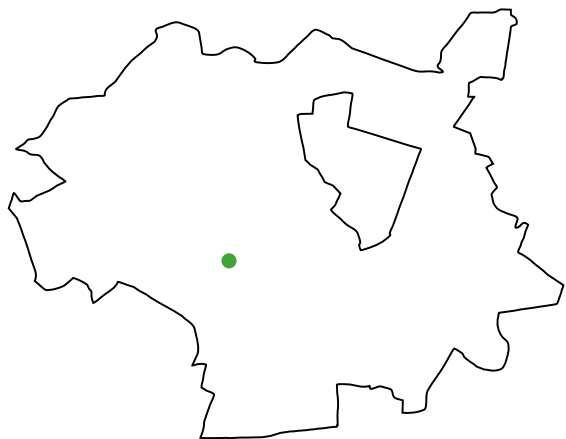

Биківці

Биківці – місцина творчості та ініціатив. Биківці – село з цінним для дослідження минулим та наповненим талантами сьогоденням. Тут місцеві жителі по-особливому щиро пишуться своєю маленькою батьківщиною і можуть годинами розповідати приїжджим неймовірні деталі про кожну тутешню споруду, вуличку чи провулок.

От до прикладу, кажуть, що у другій половині XIX століття село належало польському пану Чесновському і саме тут він проживав зі своєю сім'єю. Зараз від його володінь залишилася липова алея та капличка, що також має свою містичну передісторію...

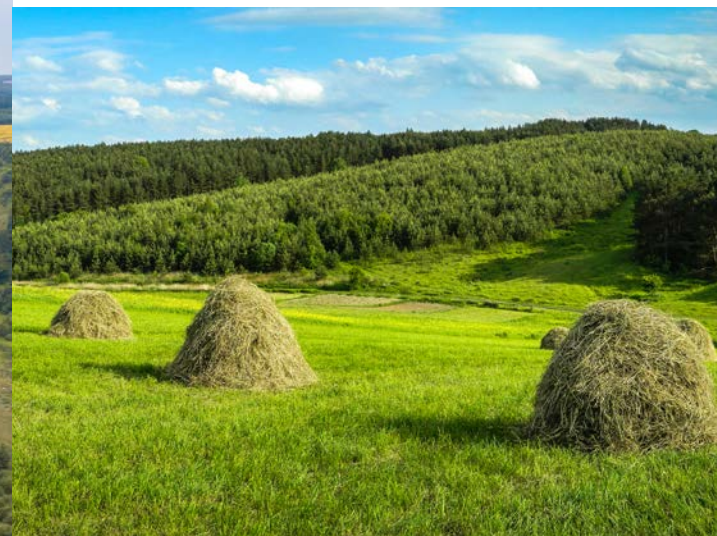

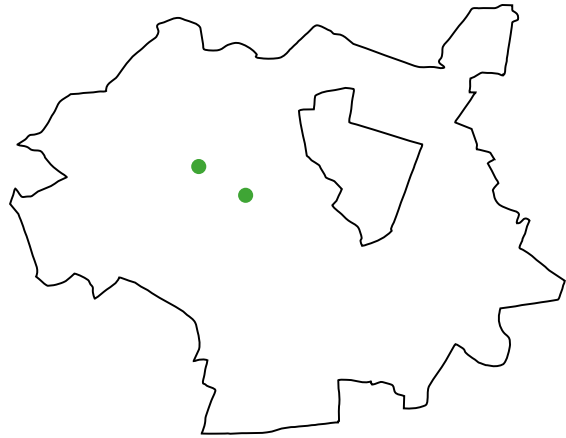

Жолобки

Село Жолобки, за переказами, заснували 7 господарів. А назву села місцеві пов'язують з доволі цікавою легендою. Отже, коли прочани колись йшли до Почаєва пішки чи доїжджали підводами, то тут зупинялися біля жолобків (дерев'яних корит), де напували коней. Тому казали: «Де перепочинемо? Біля жолобків!» так з часом за цим поселенням і закріпилася його теперішня назва.

Славиться це село і своєю неймовірною природою. Коли спитати у місцевих, де у вас тут найкрасивіше, то всі згадують територію, де колись було село Ляшукі, а зараз залишилося лише джерело Ольшевського. Тут кришталево чиста вода, багато лікарських трав та чарівні краєвиди.

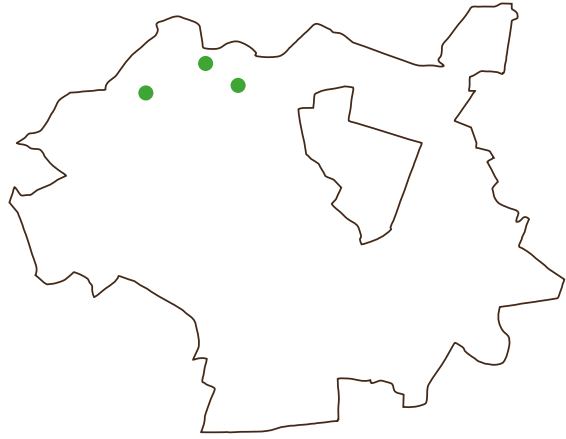

Залісці, Забара

Рухаючись ближче до центру Шумської громади, потрапляємо в Залісці. Це місцина з посадкою каштанів, красивим ставком та привітними селянами. Саме село розташоване на найвищій точці Подільської височини. Тут є хутір «Козаччина» та заповідник «Кам'яна квітка».

Недалеко від Залісець розташоване маленьке село Забара. Як переконані місцеві, колись на території сучасного села була корчма, де багато хто зупинявся по дорозі додому і часто тут затримувався, барився. Звідси й пішла назва поселення.

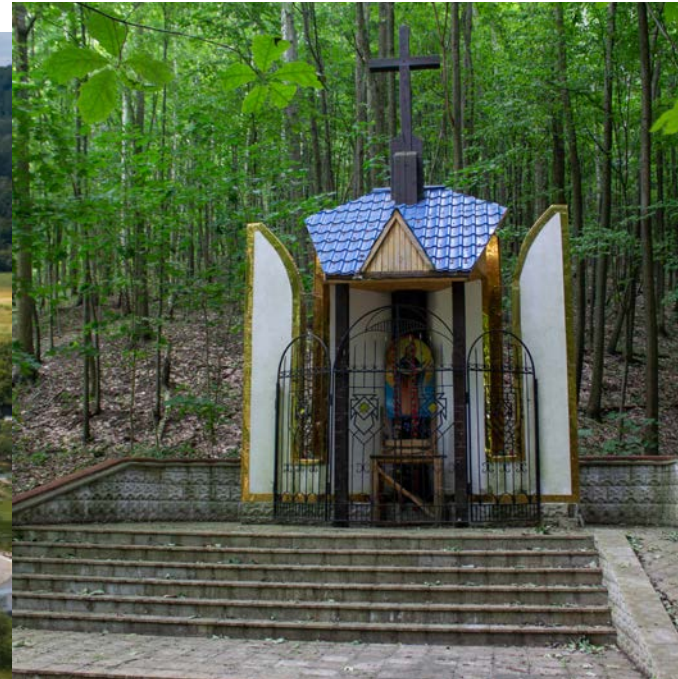
Велика Іловиця, Мала Іловиця, Антонівці

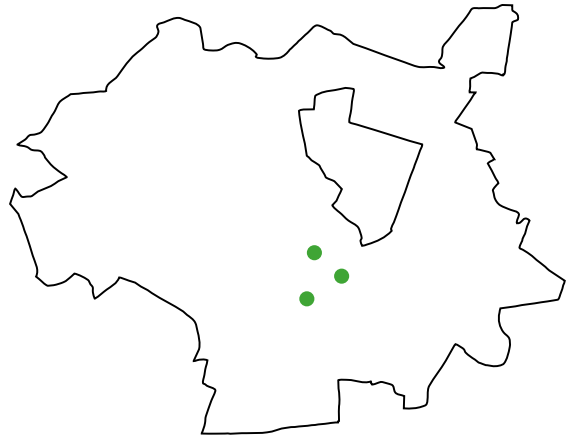
Село Антонівці відоме далеко за межі Тернопільщини своїм музеєм під відкритим небом «Антонівецька республіка» на історичному місці розташування Табору Воєнної Округи УПА «Волинь-Південь». Щороку, в день Покрови, коли відзначається чергова річниця УПА, тут збираються тисячі людей в знак пам'яті про дні визвольних змагань та героїчних синів України.

Зовсім поряд з Антонівцями знаходиться одне із наймовірніших сіл України – Мала та Велика Іловиця.

Ці два села перебувають під оберегом свого святого – Амфілохія Почаївського, канонізованого у 2002 році за те, що вилікував сотні хворих.

Іловиця буде також цікавою для поціновувачів української літератури, адже тут народився і творив Георгій Петрук-Попик – український поет, прозаїк, публіцист, громадський діяч. У місцевій школі в його честь створено музей, де з любов'ю зібрані особисті речі митця, а також відтворено кімнату, де працював поет.

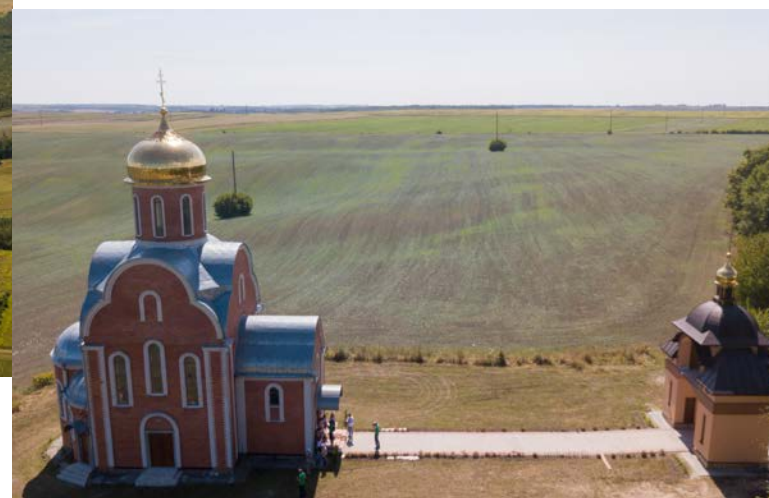

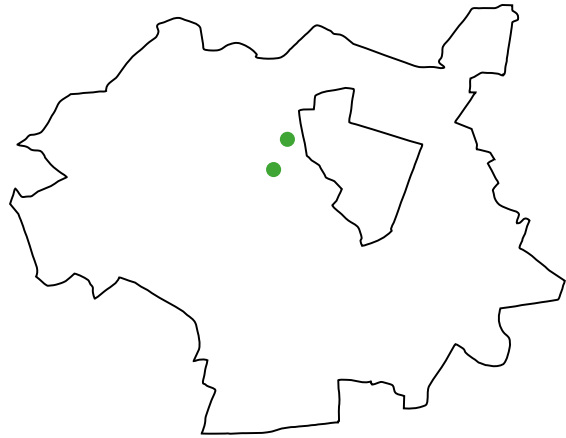
Кордишів, Мирове, Круголець

Щойно виїхавши з міста Шумськ в напрямку Тернополя, потрапляємо у село Круголець. Зараз приїжджим важко визначити, де закінчується місто, а де починається село. Надто приміським вже є цей невеличкий Круголець.

На відстані 8 км від центру громади розташоване село Кордишів. З 2010 року воно знаходиться під особливою увагою археологів. В околицях Кордишева є 13 археологічних об'єктів, церква Покрови Пресвятої Богородиці з чудотворною іконою Іоана Хрестителя, а також дзвіниця 1730 року.

Зовсім недалеко від Кордишева та Кругольця постає село Мирове, яке свого часу було одним з місцевих центрів української повстанської армії «Південь».

Літовищі, Сошище

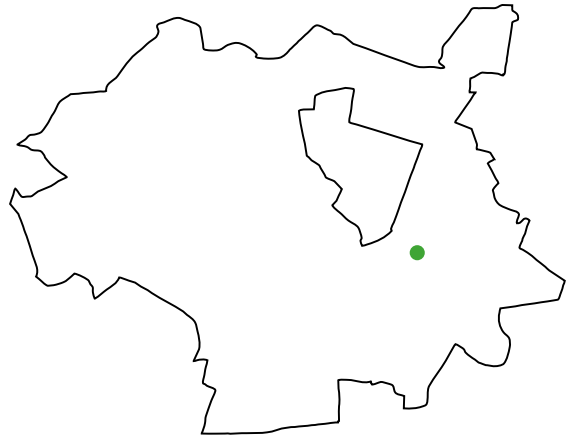
Як оповідає рукописна книга історії села від місцевої жительки Побережної Ірини в цій місцевості колись жив пан Літовиський. Поселення, яке виникло навколо його маєтку, відповідно з часом і отримало назву Літовище.

В селі Літовище зберігся унікальний криничний «журавель». Складається він з двох стояків, вкопаних у землю, та рухомо закріпленої між ними довгої жердини (власне саме «журавля»). Зараз такий механізм вже рідкість, а в Літовищах за ним досі доглядають, чистять та бережуть.

А ще до села належить хутір Мошкове, який вже багато років складається із однієї хати та одного жителя.

Недалеко від Літовищ знаходиться невеличке село Сошище - на сьогодні, це красиве маленьке селище з невеликою кількістю мешканців.

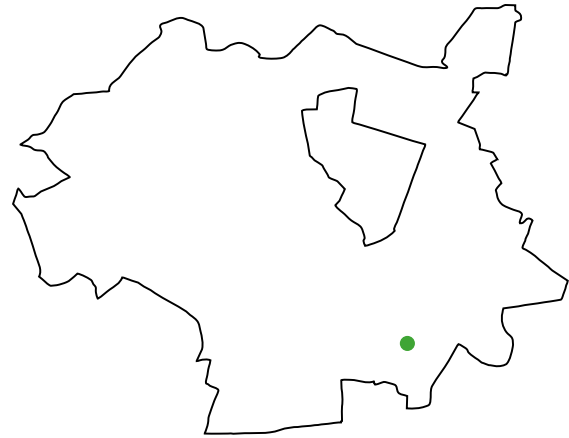
Онишківці

На схід від центру Шумської громади постає село Онишківці. Перша згадка про нього датується 1545 роком. Назва села походить від назви людей «оношковці», яких так називали через їхнього родоначальника або власника Оношка.

У селі є свої місцини з цікавими назвами. Наприклад, «Провалля»: на цій території тривалий період ніхто не жив, лише згодом сюди примусово почали переселяти людей з хуторів. Так утворилася сучасна вулиця.

На околиці села Онишківці розташований «Солов'їний Гай» — орнітологічний заказник місцевого значення, в межах якого під охороною знаходяться місцеві ліси як місце проживання солов'я східного й інших співочих птахів.

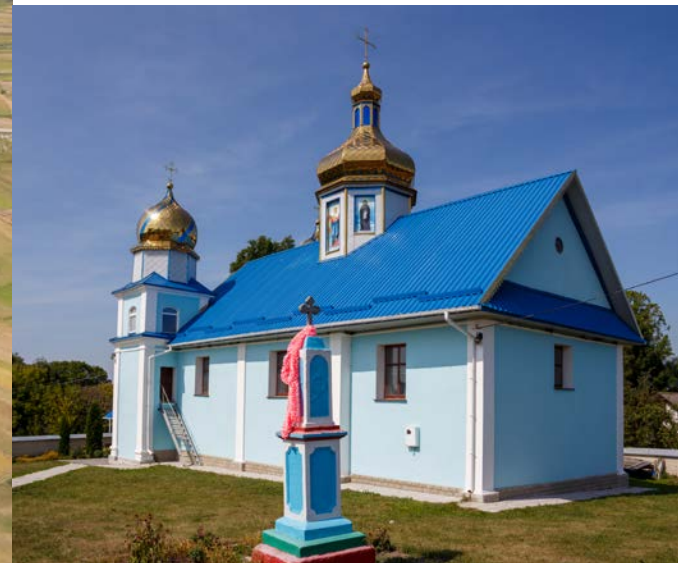
Потуторів

Недалеко від Биковець є ще одне маленьке і дуже красиве село – це Потуторів.

Перша письмова згадка про нього датується 1440 роком. Ймовірно, що назва села походить від словосполучення «по ту сторону», бо колись село ділилося на дві частини.

У селі побудована кам'яна церква Покрови Пресвятої Богородиці 1799 року.

А ще в Потуторіві проживають дуже щирі та доброзичливі жителі, які завжди радо зустрічають гостей.

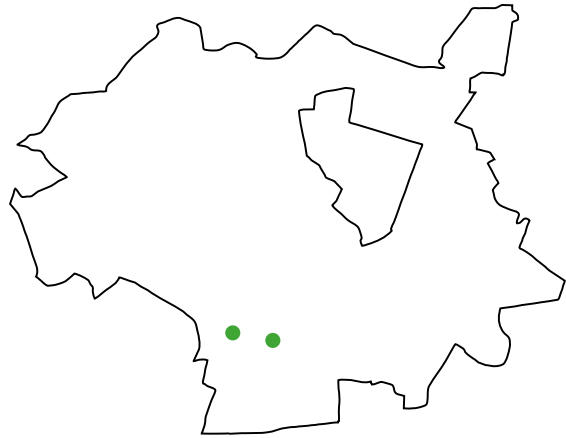
Рохманів, Обич, Залужжя

Рухаючись північно-західною околицею від центру Шумської громади, потрапляємо в село Рохманів, перша писемна згадка про яке датується 1513 роком. У селі проживала Раїна Вишневецька-Могілянка, меценатка української культури, яка активно підтримувала книгодрукування. У 1619 року в її маєтку діяла Рохманівська друкарня Кирила Транквіліона-Ставровецького, який саме тут видав «Євангеліє учительное».

З північної сторони Шумської громади знаходиться село однієї вулиці «Дружби», яке носить назву Залужжя.

Зовсім поруч з цими селами розташувалося село Обич, у якому в 1368 року князь Данило Острозький заснував монастир, що називався Татаринецьким.

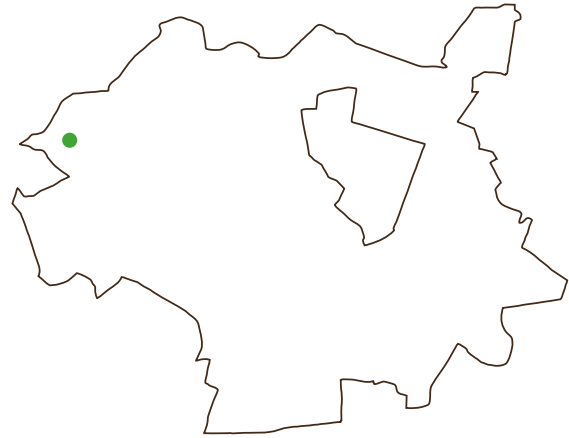

Соснівка, Бірки

Соснівка – зі сторони Кременця це крайнє село Шумської громади. Тут є унікальне природне джерело, якому, як стверджують місцеві, більше 100 років. Саме з нього багато поколінь жителів села беруть воду. До цього джерела приїжджають і з інших сіл, оскільки тутешня вода славиться своїми смаковими якостями.

Зовсім поруч зі Соснівкою знаходиться село Бірки. Щойно зайшовши на місцеве шкільне подвір'я, увагу привертає велична липа. Ніхто з тутешніх не пам'ятає, коли вона була посажена. Всі впевнені, що їй уже багато десятків років. Існує повір'я, що ця липа наділена унікальною силою відвертати від місцевих людей біди та прокляття.

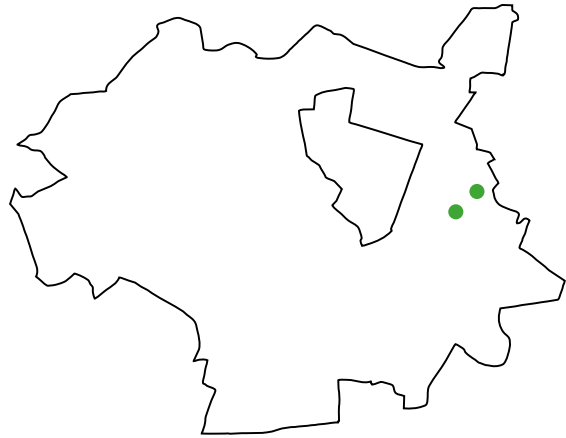

Стіжок

Село Стіжок розташоване в 27 км від центру Шумської громади. Трохи північніше від села височіє Данилова гора, на вершині якої знаходиться мурована церква Святої Трійці - пам'ятка архітектури XVI століття.

На свято Трійці біля підніжжя Данилової гори щороку проходить мистецько-краєзнавчий фестиваль «Братина». Ця подія збирає майстрів фольклору, ремесел та української пісні.

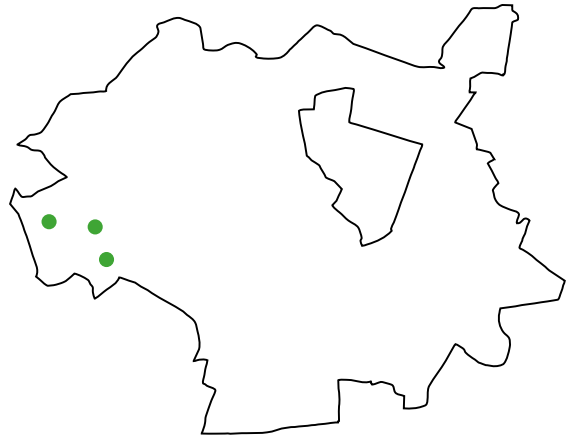
Сураж, Ходаки

Зі сторони Острога на шляху в центр Шумської громади знаходиться маленьке село Ходаки. Тут є свій унікальний «Тунель кохання», дорога через який веде до польського маєтку. Колись у його приміщенні була школа.

Село Ходаки плавно переходить в село Сураж. Це найбільший після міста Шумськ населений пункт Шумської громади. У селі є церква Різдва Пресвятої Богородиці, на околицях зберігся також курганний могильник та залишки давньоруського городища.

Поблизу села є лісовий заказник загальнодержавного значення Суразька дача і Суразький дендрологічний парк. Зростає «Суразький дуб» - ботанічна пам'ятка природи місцевого значення.

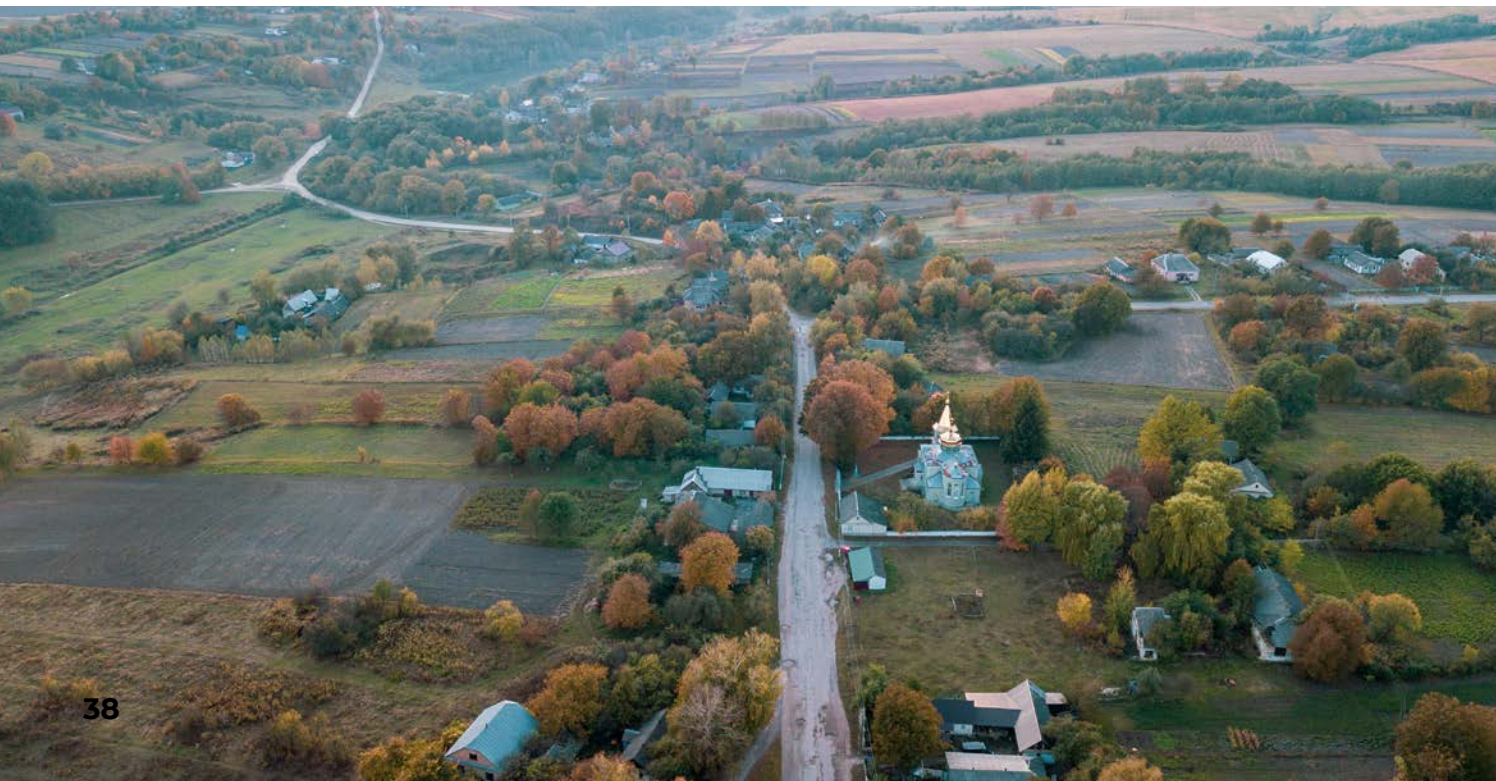
Тилявка, Башківці, Одерадівка

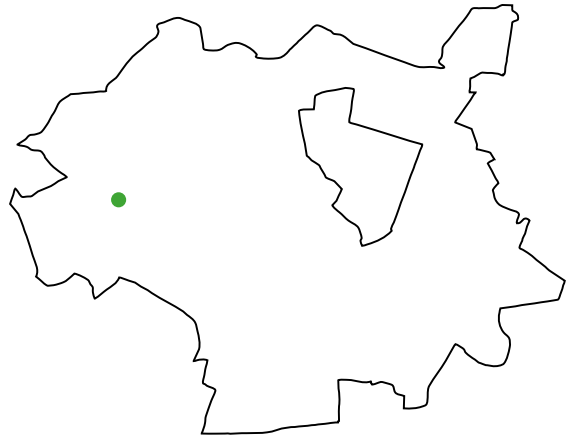
На відстані 16 кілометрів від центру громади розташувалися три славних, красивих та активних села.

Село Тилявка відоме своїм видатним мешканцем Уласом Самчуком. Тепер тут у місцевій школі знаходиться його літературно-меморіальний музей.

Зовсім поруч з Тилявкою є село Башківці, в якому багато хороших місць для красивих фотосесій, активного фізичного та духовного відпочинку.

Неподалік Тилявки та Башковець причаїлося одне з найменших сіл Шумської громади - Одерадівка. Є припущення, що така назва походить від словосполучення "От де Радівка", що означає "радісне, веселе". Зараз в селі проживає близько 60 жителів.

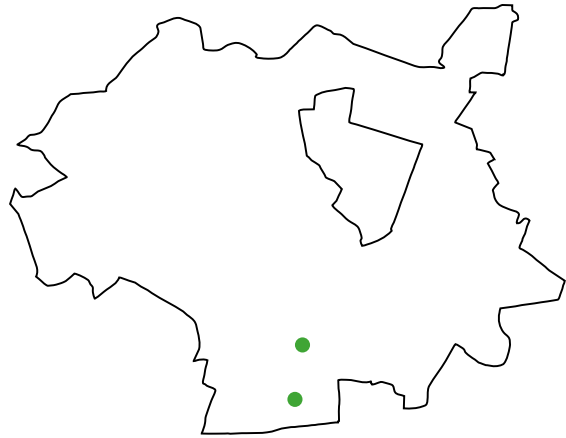

Угорськ

Село, про яке кажуть, що саме з нього можна без будь-якої візи потрапити в «Німеччину», адже тут є хутір з такою назвою. За словами старожилів, починаючи з 1880 року пані Купачова, яка мала великий маєток у селі, почала продавати свої володіння. На сході її землі в основному купували німці і селилися там. Таким чином утворився хутір Німеччина.

Проте з недавніх пір про село Угорськ найчастіше згадують, як про унікальний населений пункт Шумської громади, в якому було відкрито першу в цій місцевості равликову ферму.

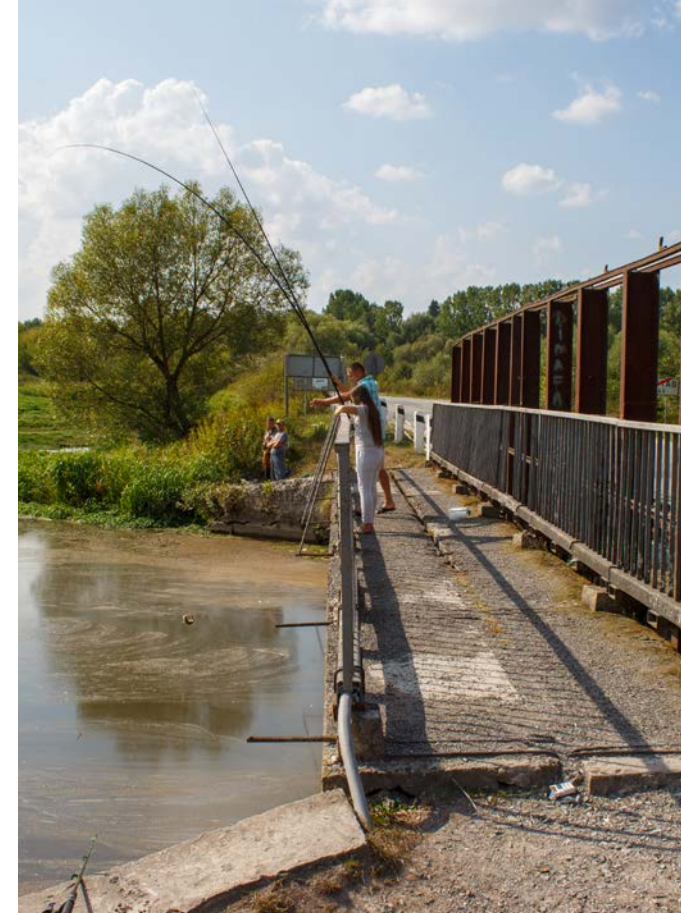

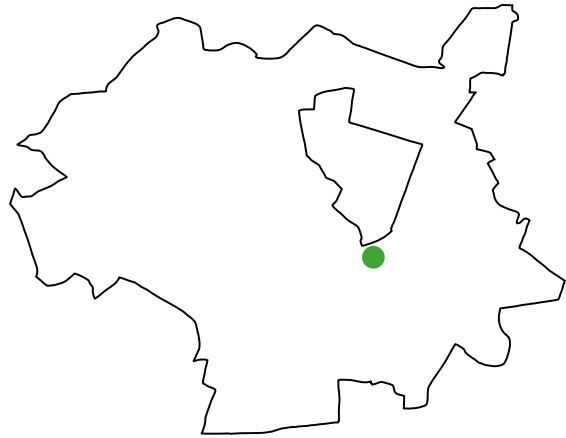

Шумбар, Новостав

Потрапивши вперше в село Новостав, воно відразу зачарує вас своїм ставком. Недалеко від ставка є джерело, а трошки вище капличка, де подорожуючі можуть набрати води та перепочити. Також тут розташована гора під назвою «Лиса». Свою назву вона отримала через те, що на ній колись нічого не росло.

Звернувши з центральної дороги в праву сторону, потрапляємо в Шумбар – село, що колись було містечком за Магдебурзьким правом. У XIX столітті у Шумбарі збудували католицький костел, що став окрасою вулиці Красна гора. Хоч від самого костелу до сьогодні нічого не залишилося, біля місця його розташування ще можна віднайти розвалини давнього польського цвинтаря.

місто Шумськ

Шумськ – центр Шумської об'єднаної територіальної громади. Саме він зазвичай першим зустрічає офіційні делегації і саме з нього приїжджі туристи розпочинають своє знайомство з цією місцевістю.

Отже, на що подивитися і куди піти в Шумську?

Спасо-Преображенська церква - пам'ятка сакральної християнської архітектури XVII століття національного значення, що закладена родиною Малинських як православний монастир у 1637 року. 1715 року добудована як костел в стилі класицизму. 1831-1837 роках перебудована на православний храм. У той же період церква набула сучасних форм.

Костел Непорочного зачаття Пресвятої Діви Марії - пам'ятка сакральної християнської архітектури XIX століття. Костел споруджено у 1852 році у мавритансько-готичному стилі коштом, зокрема, Людвіки Менжинської. Після 1945 року святиню закрили, перетворивши її спочатку на склад будматеріалів, а потім на свинарник. 19 квітня 1985 року храм «висадили у повітря» (залишився тільки фундамент). У 1995-2005 роках костел було відтворено на уцілілому фундаменті.

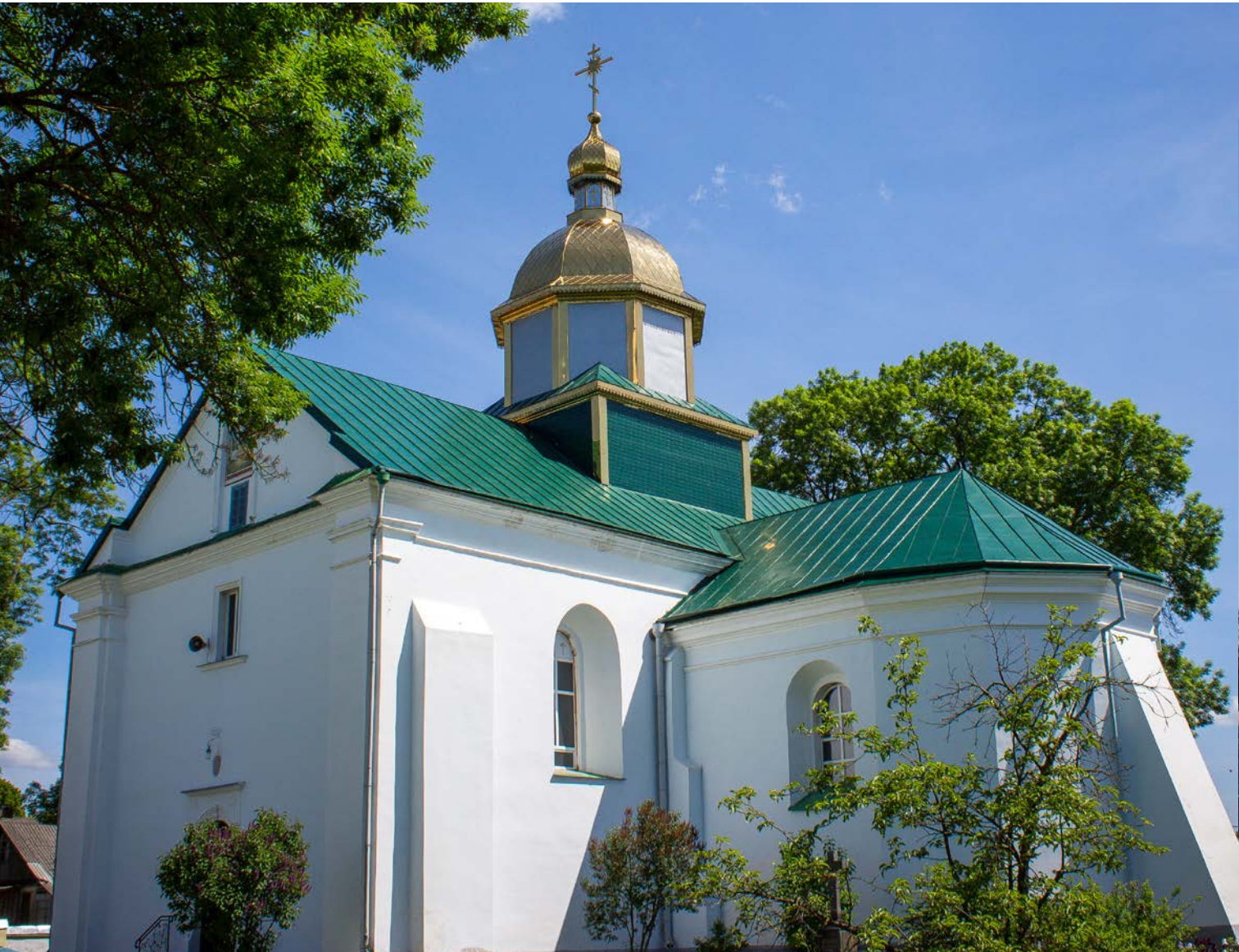
Старий млин – споруда, що знаходиться біля вигону річки Вілія, в кінці вулиці Набережна. Побудований він у 1905 році. Це вишуканий цегляний будинок, виконаний у стилі «сільський класицизм», у два поверхи з товстими укріпленими стінами. Сьогодні є приватною власністю.

На території міста Шумськ знаходиться парк (урочище) «Соснина», який є не лише окрасою Шумщини, а й центром відпочинку шумчан і гостей міста. Якщо пройтися через хребет вкритої лісом гори на погорбі парку «Соснина», то можна потрапити на місцину, де стоїть кам'яний білий хрест.

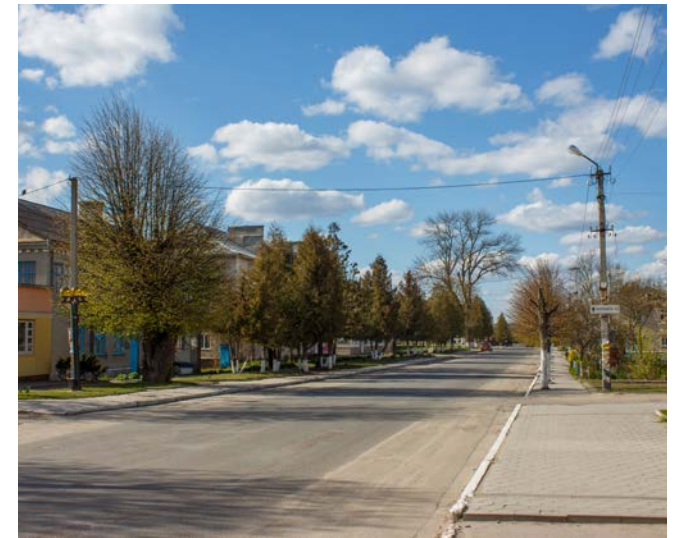
У Шумську на Старому цвинтарі похований Процюк Василь (Кропива) – керівник штабу куреня «Крука», організатор і керівник старшинської та підстаршинської шкіл на Шумщині, командир сотні, куреня, начальник штабу групи УПА-Південь.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
АНДРУШІВКА, КУТЯНКА, ПЕРЕМОРІВКА, РУСЬКА ГУТА.....	8
БОЛОЖІВКА.....	10
БРИКІВ, КОНОВИЦЯ.....	12
БИКІВЦІ.....	14
ЖОЛОБКИ.....	16
ЗАЛІСЦІ, ЗАБАРА.....	18
ВЕЛИКА ІЛОВИЦЯ, МАЛА ІЛОВИЦЯ, АНТОНІВЦІ.....	20
КОРДИШІВ, МИРОВЕ, КРУГОЛЕЦЬ.....	22
ЛІТОВИЩЕ, СОШИЩЕ.....	24
ОНИШКІВЦІ.....	26
ПОТУТОРІВ.....	28
РОХМАНІВ, ОБИЧ, ЗАЛУЖЖЯ.....	30
СОСНІВКА, БІРКИ.....	32
СТІЖОК.....	34
СУРАЖ, ХОДАКИ.....	36
ТИЛЯВКА, ОДЕРАДІВКА, БАШКІВЦІ.....	38
УГОРСЬК.....	40
ШУМБАР, НОВОСТАВ.....	42
ШУМСЬК.....	44

Поштовхом до створення Фотоальбому «Шумська громада: 36 частин цілого» став проєкт «Відеожурнал «Непротоптаними стежками Шумської громади», який реалізовувався громадської організації «Центр розвитку ініціатив «InSorc» у 2019 році.

Ідеї та пропозиції щодо співпраці будемо раді отримувати на електронну пошту ngo.insource@gmail.com

 insource.com.ua

 [@NGOInSource](https://www.facebook.com/NGOInSource)

 [@ngoinsource](https://www.instagram.com/ngoinsource)

Друк Фотоальбому «Шумська громада: 36 частин цілого» здійснено завдяки фінансовій підтримці Шумської міської ради

 shumska-gromada.gov.ua

 [@shumska.gromada](https://www.facebook.com/shumska.gromada)

УДК 91(477) (036)

ШУМСЬКА ГРОМАДА: 36 ЧАСТИН ЦІЛОГО

SHUMSK COMMUNITY: 36 PARTS OF THE WHOLE

Фото на обкладинці та дизайн

Віктор Смоляк

Ідея

Центр розвитку ініціатив «ІнСорс»

Текст

Іванна Мрига

Видання створене за підтримки

Шумського міського голови

Володимира Плетюка

До розробки фотоальбому також долучилися:

Сергій Олексієвець

Марія Макаревич

Оксана Олексієвець

Тетяна Кодьман-Мукомела

© Усі права застережено

Передрук, копіювання або відтворення інформації можливе за умови посилання на громадську організацію «Центр розвитку ініціатив «ІнСорс»

Заповідне урочище «Бобрів гай»

